

ніби він побачив його вперше («Наша річка»). Проте дитячий світ Вінграновського — це скриня з таємницями і чудесами, світ благородних поривань й одухотвореної інтимності. Час у його поезіях привабливий, адже він «завузкий» для польоту дитячої фантазії. Йому притаманний оригінальний ліризм, у якому дивним чином традиція не дає впасти новаціям, новації ж підпирають традицію, а в підсумку маємо сплав, що сприймається як модерн у національних шатах.

М. Вінграновський вміє майстерно сколихувати свідомість свого читача. Недаремно І. Дзюба називав його «чарівником слова». Особливо це стосується пейзажів його дитячої поезії, через які, як здавна зауважувала критика, неодмінно «тече» Дніпро як патріотичний символ України. Поезія М. Вінграновського одним подихом розтоплює усі дистанції між високим та низьким, великим і малим, стирає всі естетичні ієрархії. Важливий складник його мистецького духу – возвеличення, естетичне освячення простих реалій життя, довколишньої природи, таїни елементарного буття.

Отже, ніхто із попередників М. Вінграновського так природно і водночас по-царськи не вводив подібні буденні речі у світ високої поезії та прози, і ні в кого вони не поведуться так суверенно й артистично, тому стелиться за ними шлейф ностальгії, легенди, казки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінграновський М. С. Вибрані твори / Передм. І. Дзюби. К.: Дніпро, 1986. 463 с.
2. Салига Т. Поет – це слово. Це його життя... Микола Вінграновський. Вибрані твори: У 3 т. Тернопіль : Богдан, 2004. Т. 1. С. 5–54.

Кузьма Катерина
Науковий керівник – доц. Лещук Галина

ДІТИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА, ЯК ЦІЛЬОВА ГРУПА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

У статті розкрито актуальність соціально-педагогічної роботи з дітьми, які зазнали насильства. Схарактеризовані принципи роботи з дітьми, які зазнали насильства, окреслені категорії неповнолітніх, які можуть стати жертвами насилля.

Постановка проблеми. У сучасному світі діти є однією із найбільш уразливих категорій населення, вони часто страждають від насильства, зазнають насильницьких дій із боку як дорослих, так й однолітків. Тому важливим моментом є запобігання, вчасне виявлення проблеми та проведення соціально-педагогічних заходів, спрямованих на подолання наслідків насильницьких дій щодо неповнолітніх. Щороку за даними Міністерства соціальної політики, в Україні зазнають насильства приблизно 800 дітей. На жаль, через те, що багато випадків приховують, можна дійти висновку, масштаби насильства над дітьми набагато більші. Можна стверджувати, що кожна третя-четверта дитина зазнає насильства. 90% дітей зазнають насильства з боку близьких людей [5]. Соціально-педагогічна робота має на меті допомогти дітям уникнути насилля, подолати його посттравматичні наслідки та виявити причини, які можуть поглибити ці наслідки.

Загальні аспекти проблеми насильства над дітьми вивчали Т. Алексеєнко, О. Безпалько, Т. Сафонова, Н. Максимова, К. Мілютіна, Е. Цимбала та інші.

Виклад основного матеріалу. Згідно з чинним законодавством насильство розглядається як діяння фізичного, сексуального, психологічного та економічного характеру однієї людини щодо іншої, коли ці дії порушують конституційні права і свободи людини як індивіда та громадянина, завдають їй моральної шкоди, шкоди її психічному чи фізичному здоров'ю [1]. Насильство також розглядають як загрозу навмисного впливу або реальну дію з боку однієї особи щодо іншої з метою маніпулювання, залякування, відчуття контролю та влади над жертвою.

На жаль, не всі діти, які зазнали насильства, повідомляють про це. Більшість неповнолітніх через відсутність життєвого досвіду можуть вважати, що це абсолютно нормальний прояв поведінки інших людей щодо них, на відміну від дорослих [3]. Насильницькі дії щодо дітей можуть мати різні форми і види, які загрожують серйозними наслідками: шкода здоров'ю, розвитку та соціалізації дитини, часто й загроза її життю.

Розрізняють п'ять основних форм насильства: фізичне; сексуальне; емоційне (психологічне); економічне; нехтування.

Незалежно від форми насильства, якої зазнала дитина, воно суттєво впливає на звичну функціональність неповнолітнього. Порушення, які виникають внаслідок пережитого насильства, охоплюють різні сфери життєдіяльності дітей [2]: емоційну – може проявлятися через страхи, емоційну нестабільність, почуття сорому, гніву, провини, посттравматичний стресовий розлад, депресію і т.д.; когнітивну – затримка мовленнєвого та психічного розвитку, труднощі концентрації уваги, зниження успішності, відсутність інтересу до навчання; особистісну – занижена самооцінка, соціальна

стигматизація, психотравми; поведінкову – ізолюваність, гіперактивність, девіантність, аутоагресія; міжособистісну – комунікативна некомпетентність, агресивність, конфліктність і т. д.

Соціально-педагогічна робота з дітьми, які зазнали насильства, має полягати у зменшенні негативного впливу пережитої травми на подальший розвиток неповнолітніх, запобіганні відхиленню у їхній поведінці, кращій соціальній адаптації та асертивності. При цьому соціально-педагогічна робота передбачає заходи профілактичного, діагностичного та корекційного характеру. Опираючись на технології надання соціально-педагогічної допомоги дітям, які постраждали від насильства, потрібно пам'ятати, що змусити дитину забути про травматичну подію – неможливо, але навчити жити з нею – реально. Робота з дітьми потребує терпіння, делікатного ставлення, до кожної дитини має бути індивідуальний підхід.

Також варто зазначити, що діти не лише з неблагополучних сімей зазнають насилля. Є чимало категорій неповнолітніх, які можуть стати жертвами насильства: діти, які відстають в психофізичному розвитку; діти, які виховуються в умовах бездоглядності, нехтування з боку батьків; діти, які виховуються в умовах жорстокого поводження в сім'ї; діти, які не усвідомлюють відмінностей між добрими і поганими вчинками інших людей; діти «вулиці»; діти з нервово-психічними розладами.

Віддаленими наслідками пережитого в дитинстві насильства є відтворення такого досвіду в дорослому віці на інших, схильність до залежностей: алкоголізм, адиктивність, наркоманія, деліквентність і т.д. [2].

Насильство, пережите у ранньому віці, формує в дітей такі поведінкові та особистісні якості, які формують упереджене ставлення до них з боку суспільства, їм можуть приписувати ярлики, що їх ще більше закриває від соціуму. Соціальний педагог повинен розуміти такі нюанси в роботі з даною категорією дітей і делікатно підходити до взаємодії з ними.

Висновки. Отже, соціально-педагогічну роботу з неповнолітніми, які зазнали насилля, варто здійснювати за такими трьома напрямками: запобігання випадку, документування факту насильства та надання практичної допомоги. На нашу думку, насильство – це явище, яке несе в собі фізичні та емоційно-психологічні дії, спрямовані на суб'єкта, який не здатний чинити опір. Потрібно пам'ятати, що соціальний педагог, який знає причини вчинення насильства над дитиною, зможе з великою ймовірністю припинити насильницькі дії та допомогти в подоланні наслідків насильства в жертви.

ЛІТЕРАТУРА

1. Івано-Франківська обласна дитяча клінічна лікарня. Вчимося захищати себе від насильства. URL: <http://www.odkl.if.ua/content/vchimosya-zakhishchati-sebe-v%D1%96d-nasilstva> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Краснокутський М. І. Деякі аспекти щодо надання психологічної допомоги дітям, які пережили насильство. Проблеми екстремальної та кризової допомоги. 2015. Вип. 17. С. 149–157.
3. Мельник Л. П. Насильство над дітьми як соціально-педагогічна проблема. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2013. Вип. 22(2). С. 135–143.
4. Овсяннікова Я. О. Форми і методи роботи з дітьми і підлітками, які пережили насильство. Вісник Національного університету оборони України. 2012. Вип. 4. С. 217–221.
5. Радіо Свобода. Кількість дітей-жертв насильства може сягати мільйонів – Філіпішина. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28929463.html> (дата звернення: 10.04.2023).

*Кріль Катерина
Науковий керівник – доц. Андрійчук Іванна*

МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У МОЛОДІЙ СІМ'Ї

Сьогодні в умовах економічної та політичної нестабільності, соціальний рівень життя громадян нашої країни знижується. В таких умовах особистість зіштовхується з важкими психологічними переживаннями, що зазвичай впливає на її соціально-психологічну та й загалом життєву компетентність. Відповідно, це впливає і на сімейні стосунки та їх якість. Взаєморозуміння у сім'ї, взаємодія між чоловіком та дружиною, розвиток сім'ї значно порушуються.

Актуальною є проблема пошуку та виокремлення форм сімейних стосунків, які можуть вберегти особистість від емоційних потрясінь та переживань, зумовлені соціальними, економічними та іншими чинниками.

Мета статті. На основі аналізу психологічної та юридичної літератури обґрунтувати медіацію як один із можливих засобів гармонізації міжособистісних стосунків у молодій сім'ї.